

KOMISIJOS REKOMENDACIJA (ES) 2022/554

2022 m. balandžio 5 d.

dėl asmenų, bėgančių nuo Rusijos invazijos į Ukrainą, kvalifikacijų pripažinimo

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį,

kadangi:

- (1) po 2022 m. vasario 24 d. prasidėjusios neišprovokuotos Rusijos karinės agresijos ir invazijos į Ukrainą, kurią Europos Sąjunga kuo griežčiausiai pasmerkė, į Europos Sąjungą atvyksta kaip niekada daug nuo karo bėgančių ir apsaugos siekiančių asmenų. Asmenų, priverstų palikti namus ir Ukrainą, skaičius pasiekė apie keturis milijonus;
- (2) 2022 m. kovo 8 d. komunikate „Europos solidarumas su pabėgėliais ir tais, kurie bėga nuo karo Ukrainoje“ ⁽¹⁾ Komisija pabrėžė, kad ES skyrė didelę paramą, kad padėtų nuo Rusijos invazijos į Ukrainą bėgantiems asmenims ir juos priimančioms valstybėms narėms. Tai, be kita ko, tiesioginė humanitarinė pagalba, skubi civilinės saugos pagalba, parama pasienyje, taip pat aiškus teisinis statusas, leidžiantis nuo karo bėgantiems asmenims nedelsiant gauti apsaugą ES;
- (3) savo 2022 m. kovo 23 d. komunikate „Nuo karo Ukrainoje bėgančių asmenų priėmimas: Europos pasirengimas tenkinti jų poreikius“ ⁽²⁾ Komisija nustatė priemones, kuriomis siekiama padėti asmenims, bėgantiems nuo Rusijos invazijos į Ukrainą, ir užtikrinti, kad jie galėtų veiksmingai naudotis savo teisėmis; tai ne tik neatidėliotinos priemonės, kuriomis siekiama suteikti pastogę, humanitarinę pagalbą ir galimybę naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, bet ir veiksmai, kuriais siekiama užtikrinti, kad asmenys būtų sklandžiai integruojami priimančiojoje šalyse ir turėtų galimybę mokytis, gauti būstą ir darbą. Valstybių narių valdžios institucijos, NVO ir savanoriai, visų pirma šalyse, į kurias atvykstama pirmiausiai (Lenkijoje, Rumunijoje, Slovakijoje ir Vengrijoje), taip pat galutinės paskirties šalyse, visomis išgalėmis stengiasi paremti ir apsaugoti asmenis, bėgančius nuo Rusijos invazijos į Ukrainą;
- (4) Tarybos įgyvendinimo sprendimu (ES) 2022/382 ⁽³⁾, kuriuo aktyvuotas Direktyvoje 2001/55/EB ⁽⁴⁾ nustatytas laikinosios apsaugos mechanizmas, pagal kurį nuo Rusijos invazijos į Ukrainą bėgantiems asmenims, vos tik atvykusiems į Europos Sąjungą, suteikiamas aiškus teisinis statusas. Iš pradžių laikinoji apsauga bus teikiama vienus metus ir galės būti automatiškai pratęsta du kartus po šešis mėnesius kaskart. Laikinoji apsauga apima leidimą gyventi, socialinę paramą ir sveikatos priežiūrą, taip pat galimybes gauti būstą, mokytis ir dirbti;
- (5) Direktyvos 2001/55/EB 12 straipsnyje teigiama, kad asmenims, kurie naudojami laikinąja apsauga, valstybės narės leidžia ne ilgesnį kaip laikinosios apsaugos terminas laikotarpį dirbti savarankiškai arba pagal darbo sutartį, laikantis profesinei veiklai taikomų nuostatų, taip pat naudotis švietimo suaugusiems, profesinio mokymo ir praktinės darbo vietos patirties galimybėmis;

⁽¹⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos solidarumas su pabėgėliais ir tais, kurie bėga nuo karo Ukrainoje“, COM(2022) 107 *final*.

⁽²⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Nuo karo Ukrainoje bėgančių asmenų priėmimas: Europos pasirengimas tenkinti jų poreikius“, COM(2022) 131 *final*.

⁽³⁾ 2022 m. kovo 4 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2022/382, kuriuo pagal Direktyvos 2001/55/EB 5 straipsnį nustatoma, kad iš Ukrainos yra perkeltųjų asmenų masinis srautas, ir pradėdama taikyti laikinoji apsauga (OL L 71, 2022 3 4, p. 1).

⁽⁴⁾ 2001 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 2001/55/EB dėl minimalių normų, suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą esant masiniam srautui, ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimant tokius asmenis ir atsakant už tokio veiksmo padarinius pusiausvyrą (OL L 212, 2001 8 7, p. 12).

- (6) teisė dalyvauti darbo rinkoje yra vienas pagrindinių laikinosios apsaugos aspektų. Patirtis rodo, kad ES nepriklausančių šalių piliečiai, ypač pabėgėliai, dažnai turi dirbti žemesnės nei jų turima kvalifikacija darbą ⁽⁵⁾. Paprastas ir greitas pripažinimo mechanizmas labai padeda užtikrinti, kad asmenys, kuriems suteikta laikinoji apsauga, galėtų dirbti jų kvalifikaciją atitinkantį darbą. Tai palengvina jų integraciją ir padeda geriau išnaudoti jų įgūdžius, o tai naudinga tiek pačiam asmeniui, tiek priimančiajai bendruomenei. Taip pat užtikrinama, kad asmenys laikinosios apsaugos laikotarpiu įgytų reikiamos patirties bei įgūdžių ir vėliau į kilmės šalį grįžtų patobulinę kvalifikaciją;
- (7) Komisijos 2021–2027 m. integracijos ir įtraukties veiksmų plane ⁽⁶⁾ pripažįstama, kad siekiant greitesnės ir sąžiningesnės pabėgėlių ir migrantų įtraukties į darbo rinką labai svarbu palengvinti ne ES šalyse įgytų kvalifikacijų pripažinimą ir padidinti jų palyginamumą su ES įgytomis kvalifikacijomis. Veiksmų plane taip pat pripažįstama, kad daugelis labai išsilavinusių migrantų ir pabėgėlių, ypač moterų, yra per aukštos kvalifikacijos savo darbui ir dėl to gali sumenkinti jų įgūdžiai. Veiksmų plane valstybės narės raginamos užtikrinti, kad užsienyje įgytų kvalifikacijų pripažinimo procedūros būtų greitos, sąžiningos, skaidrios ir prieinamos;
- (8) jei valstybė narė pasirenko reglamentuoti konkrečią profesiją ⁽⁷⁾, tam, kad pagal darbo sutartį arba savarankiškai galėtų užsiimti reglamentuojama veikla pagal tą profesiją, asmenys, kuriems suteikta laikinoji apsauga, turės gauti profesinės kvalifikacijos pripažinimą. Skirtingose valstybėse narėse reglamentuojamos gali būti, pavyzdžiui, įvairios sveikatos, mokymo, teisės, socialinės ar amatų sričių profesijų grupės. Trečiųjų šalių piliečių profesinės kvalifikacijos pripažįstamos nacionaliniu lygmeniu, taikant priimančiosios valstybės narės teisę ir procedūras, išskyrus atvejus, kai taikomi tarptautiniai susitarimai;
- (9) nereglamentuojamų profesijų atveju įdarbinimo reikalavimai nėra reglamentuojami teisės aktais ir gali būti įvairūs – nuo labai specifinių iki labai bendro pobūdžio. Šių profesijų srityje nėra jokių reglamentavimo kliūčių įdarbinti asmenį, kurio kvalifikacijos nebuvo pripažintos, ir nėra vieno kvalifikacijų pripažinimo proceso, kad asmuo galėtų pradėti dirbti nereglamentuojamą darbą ⁽⁸⁾;
- (10) kai kuriose valstybėse narėse ir regionuose trūksta įvairių pramonės ekosistemų darbuotojų ⁽⁹⁾, įskaitant kelias reglamentuojamas profesijas. Profesinių kvalifikacijų pripažinimas gali padėti pašalinti kai kuriuos iš šių trūkumų ir padėti užtikrinti, kad darbo rinka būtų labiau subalansuota;
- (11) profesinių kvalifikacijų pripažinimas turėtų būti papildytas sistema, kuri leistų praktiškai užsiimti profesine veikla, padėtų išvengti biurokratinių kliūčių ir suteiktų patarimų tiems, kuriems jų reikia;
- (12) nuo karo bėgantiems asmenims pirmiausia rūpės ne jų kvalifikacijos pripažinimas. Vis dėlto svarbu pateikti gaires ir pagrindinę informaciją, kad prireikus tokie asmenys galėtų tuo naudotis. Be valstybių narių teikiamos informacijos, Komisija sukūrė svetainę „ES solidarumas su Ukraina“ ⁽¹⁰⁾;

⁽⁵⁾ OECD (2019), *Ready to Help? Improving Resilience of Integration Systems for Refugees and other Vulnerable Migrants*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264311312-en>.

⁽⁶⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2021–2027 m. Integracijos ir įtraukties veiksmų planas“, COM(2020) 758 final.

⁽⁷⁾ Pagal Direktyvos 2005/36/EB 3 straipsnio 1 dalies a punktą reglamentuojama profesija – profesinės veiklos rūšis arba profesinės veiklos rūšių grupė, kuria verčiantis (arba verčiantis vienu iš jos būdų) pagal įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas tiesiogiai arba netiesiogiai reikalaujama specifinės profesinės kvalifikacijos turėjimo; visų pirma vertimosi būdu laikomas profesinio vardo, kurio naudojimas įstatymais ir kitais teisės aktais leidžiamas tik turintiesiems tam tikrą profesinę kvalifikaciją, naudojimas.

⁽⁸⁾ <https://www.enic-naric.net/non-regulated-professions.aspx>

⁽⁹⁾ Pranešama, kad trūksta, pavyzdžiui, santechnikų, slaugos specialistų, suvirintojų, statybos inžinierių, bendrosios praktikos gydytojų, mūrinių, elektrikų, apskaitininkų ir stogdengių. Žr. Europos darbo institucijos 2021 m. ataskaitą dėl darbo jėgos trūkumo ir pertekliaus (2021 m. lapkričio mėn.) <https://www.ela.europa.eu/sites/default/files/2021-12/2021%20Labour%20shortages%20%20surpluses%20report.pdf>.

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-solidarity-ukraine_lt

- (13) Tarybos įgyvendinimo sprendime (ES) 2022/382 nustatyta, kad valstybės narės turi taikyti laikinąją apsaugą arba tinkamą apsaugą pagal nacionalinę teisę ne tik Ukrainos, bet ir kitų ne ES šalių piliečiams, galintiems įrodyti, kad jie teisėtai gyvena Ukrainoje iki 2022 m. vasario 24 d. – turėjo leidimą nuolat gyventi. Todėl, kiek įmanoma pagal nacionalinę teisę, Komisija ragina valstybes nares šią Rekomendaciją taikyti ne tik asmenims, kurie naudojami laikinąją apsaugą, bet ir asmenims, kurie pabėgo nuo Rusijos invazijos į Ukrainą ir kuriems pagal nacionalinę teisę suteikiama tinkama apsauga pagal minėtą sprendimą;
- (14) Direktyva 2005/36/EB ⁽¹¹⁾ netaikoma trečiųjų šalių piliečiams, įskaitant asmenis, kurie naudojami laikinąją apsaugą. Joje nustatytos ES piliečių kvalifikacijų, kurias suteikė trečiosios šalys, pripažinimo taisyklės. Pagal direktyvą valstybės narės nustatoma prievolė nepripažinti jokios ES [piliečių] arba ES nepriklausančių šalių piliečių turimos kvalifikacijos, susijusios su III antraštinės dalies III skyriuje išvardytomis profesijomis, nebent būtų tenkinami tame skyriuje nustatyti būtiniausi rengimo reikalavimai. Tai šios profesijos: gydytojai, tam tikri gydytojai specialistai, bendrosios praktikos slaugytojai, gydytojai odontologai, veterinarijos gydytojai, akušeriai, vaistininkai ir architektai. Tais atvejais, kai nuo Rusijos agresijos bėgantys specialistai šių būtiniausių rengimo reikalavimų neatitinka, labai svarbu nustatyti, kaip jie galėtų įgyti trūkstamą kompetenciją ir kaip būtų galima užtikrinti tinkamą ir sparčią jų integraciją į darbo rinką;
- (15) dabartinėmis aplinkybėmis sparčiai atvyksta labai daug asmenų, daugelis iš jų gali būti aukštos kvalifikacijos. Seniai įtvirtintos valstybės narės taikomos pripažinimo sistemos ir procedūros gali būti netinkamos tokiam dideliui paraiškų skaičiui nagrinėti vienu metu. Visų pirma priimančiųjų valstybių narių kompetentingos institucijos gali nesugebėti įvertinti kiekvienos konkrečios paraiškos ir atlikti atitinkamos išsamios analizės;
- (16) valstybės narės turi turėti informacijos apie Ukrainos kvalifikacijas, Ukrainos kvalifikacijų sistemą ir Ukrainos kvalifikacijų sandarą, kad galėtų supaprastinti procesus ir sparčiai vertinti kvalifikacijų pripažinimo paraiškas;
- (17) Ukraina yra pagal Bolonijos procesą sukurtos Europos aukštojo mokslo erdvės narė. Bolonijos procesas padeda užtikrinti aukštojo mokslo sistemų visame Europos regione nuoseklumą ir skatina sąžiningą ir skaidrų kvalifikacijų pripažinimą. Vienas pagrindinių jo tikslų – remti darbuotojų ir studentų mobilumą. Bolonijos procese dalyvaujančios šalys susitarė užtikrinti abipusį kvalifikacijų pripažinimą akademiniiais tikslais. Aukštojo mokslo kvalifikacijų pripažinimo tiek profesiniais tikslais, tiek tolesnio mokymosi reikmėms taisyklės nustatytos Kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo Europos regiono valstybėse konvencijoje (Lisabonos kvalifikacijų pripažinimo konvencija) ⁽¹²⁾, kurios Šalys yra visos valstybės narės, išskyrus Graikiją, taip pat Ukraina ir kitos ES nepriklausančios šalys;
- (18) Europos regiono informacijos centrų tinklo ir Europos Sąjungos nacionalinių akademinio pripažinimo informacijos centrų bendras tinklas (ENIC-NARIC) parengė programos „Erasmus+“ projektą Q-ENTRY – duomenų bazę, kurioje teikiama valstybių narių ir ES nepriklausančių šalių informacija apie baigus mokyklą suteikiamas kvalifikacijas, leidžiančias siekti aukštojo mokslo. Šioje duomenų bazėje teikiama informacija apie Ukrainos kvalifikacijas, galinti praversti pripažįstant asmenų, kuriems suteikta laikinoji apsauga, kvalifikacijas;
- (19) pareiškėjai valstybėse narėse gali neturėti galimybės pateikti formalių kvalifikacijų įrodymų. Nuo Rusijos invazijos į Ukrainą bėgantys asmenys galėjo būti priversti išvykti be jų kvalifikacijas įrodančių dokumentų originalų. Lisabonos kvalifikacijų pripažinimo konvencijos VII straipsniu Šalys įpareigojamos pagal savo atitinkamą teisinę sistemą imtis visų įmanomų pagrįstų veiksmų, kad tais atvejais, kai pabėgėlių kvalifikacijų negalima įrodyti jokiais dokumentais, užtikrintų kitokių pabėgėlių kvalifikacijų vertinimo būdus. Rekomendacijoje dėl pabėgėlių kvalifikacijų pripažinimo pagal Lisabonos kvalifikacijų pripažinimo konvenciją ir aiškinamajame memorandume ⁽¹³⁾ pateikiama daugiau gairių, kokių veiksmų valstybės narės turėtų imtis šioje situacijoje, kad tinkamai įgyvendintų konvencijos VII straipsnį;

⁽¹¹⁾ 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (OL L 255, 2005 9 30, p. 22).

⁽¹²⁾ <https://www.coe.int/en/web/higher-education-and-research/lisbon-recognition-convention>

⁽¹³⁾ <https://rm.coe.int/recommendation-on-recognition-of-qualifications-held-by-refugees-displ/16807688a8>

- (20) Ukraina yra viena ilgalaikių Europos mokymo fondo šalių partnerių. Europos mokymo fondas sukūrė išteklių centrą ⁽¹⁴⁾, kad padėtų pripažinti Ukrainos kvalifikacijas, igūdžius ir studijas. Išteklių centre bus teikiama informacija ir dokumentai, pavyzdžiui, Ukrainos kvalifikacijų ataskaitos ir vertinimai, taip pat informacija apie Ukrainos kvalifikacijų sistemą bei sandarą ir Ukrainos švietimo ir mokymo sistemą apskritai. Centre taip pat bus teikiami darbo rinkos tyrimai ir analizė, projektų ataskaitos, informacija apie kontaktinius punktus ir nuorodos į susijusias interneto svetaines, pavyzdžiui, kvalifikacijų duomenų bazes. Be to, centras dalyosis Nacionalinių akademinio pripažinimo informacijos centrų tinklo (NARIC) pagal programą „Erasmus+“ parengtais ištekliais, pavyzdžiui, suteiks prieigą prie įgyvendinant projektą „SCAN-d“ sukauptų daugiau kaip 300 Ukrainos diplomų pavyzdžių. Išteklių centras teiks nuorodas į atitinkamas duomenų bazes ir informaciją apie Ukrainos aukštojo mokslo sistemą bei akademinės kvalifikacijos, teikiamą svetainėje „Jūsų Europa“ ⁽¹⁵⁾ ir ENIC-NARIC tinklo svetainėje ⁽¹⁶⁾;
- (21) Komisijos sukurta vertimo priemonė „eTranslation“ atitinkamai pritaikyta – dabar galima versti ir į ukrainiečių k. bei iš jos. Gali praversti ir vertimo iš rusų k. galimybė, nes daugelio Ukrainos specialistų diplomai parengti rusų kalba. Ši priemonė suteikia galimybę atpažinti tekstą paveikslėliuose ar nuskenuotuose dokumentuose (atliekamas vadinamasis optinis ženklų atpažinimas). Tai padės kompetentingoms institucijoms sutaupyti laiko ir paspartinti procesus;
- (22) sveikatos priežiūros specialistų, galinčių padėti tenkinti neatidėliotinus asmenų, bėgančių nuo Rusijos invazijos į Ukrainą, poreikius, paklausa yra didelė ir toliau didėja. Įvairios patirties sveikatos priežiūros srityje turintys kvalifikuoti specialistai galėtų padėti ją tenkinti. Kadangi tarp asmenų, bėgančių nuo Rusijos invazijos į Ukrainą, yra daug vaikų, ypatingą dėmesį reikia skirti pediatrijai ir susijusioms medicinos specialybėms, taip pat psichikos sveikatos priežiūros paslaugoms, nes nuo karo bėgantys asmenys gali būti patyrę didelių traumų. Kalbos barjeras neturėtų trukdyti kuo greičiau imtis gydyti šiuos asmenis, kad žala būtų sumažinta. Kai pasitikėjimui stiprinti ir sėkmingam gydymui užtikrinti būtina bendrauti žodžiu, reikiamas paslaugas galėtų teikti ukrainiečių kalbą mokantys specialistai;
- (23) per COVID-19 krizę Komisija paskelbė sveikatos priežiūros specialistų turimų ES ir ELPA nepriklausančių šalių kvalifikacijų pripažinimo gaires ⁽¹⁷⁾;
- (24) atsižvelgiant į tai, kad vaikų, per karą pabėgusių iš Ukrainos, yra daug, labai reikia ukrainietiška kalbančių mokytojų, kurie padėtų šiems vaikams kuo greičiau pradėti mokytis, taip pat jiems užtikrinti stabilią dienotvarkę. Ekspertai pabrėžė, kad vaikams mokyklinė dienotvarkė labai svarbi, nes tokiais sukrečiančiais ir baisiais laikais tai gali tapti emocine atrama ⁽¹⁸⁾. Labai svarbu užtikrinti, kad vyriausybėms ir kitoms valdžios institucijoms pakaktų išteklių bei pajėgumų ir perkeltiesiems, ir vietos gyventojams teikti visapusišką, lygiateisišką ir kokybišką išsilavinimą. Tai pasakytina apie visus lygmenis – ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą, pradinį, vidurinį, profesinį ir aukštąjį mokslą. Siekdamos šio tikslo valdžios institucijos turėtų kuo geriau panaudoti tarp perkeltųjų asmenų esančius mokytojus ir kitus švietimo srities darbuotojus ir siekti didinti priimančiųjų šalių švietimo sistemų kultūrinį sąmoningumą ⁽¹⁹⁾. Jei nėra galimybių mokytis klasėse, gali būti svarstoma nuotolinio mokymo galimybė. Programos „Erasmus+“ platformoje „School Education Gateway“ mokytojams ir kitiems darbuotojams suteikiama galimybė susipažinti su pagalbine medžiaga, rekomendaciniais dokumentais ir švietimo ištekliais, be kita ko, ukrainiečių kalba;
- (25) 2007 m. kovo 19 d. Komisijos sprendimu buvo įsteigta profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatorių grupė ⁽²⁰⁾, kuri, be kita ko, turėjo pradėti valstybių narių valdžios institucijų ir Komisijos bendradarbiavimą profesinių kvalifikacijų pripažinimo klausimais. Valstybės narės jau gali būti sukūrusios išsamias ES nepriklausančių šalių kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo sistemas. Ši grupė gali tapti forumu, kuriame Komisija ir valstybės narės

⁽¹⁴⁾ <https://www.etf.europa.eu/en/education-and-work-information-ukrainians-and-eu-countries/education-and-work-eu-support-ukraine>

⁽¹⁵⁾ https://europa.eu/youreurope/citizens/work/professional-qualifications/index_lt.htm

⁽¹⁶⁾ <https://www.enic-naric.net/ukraine.aspx?srcval=ukraine>

⁽¹⁷⁾ Komisijos komunikatas „Sveikatos priežiūros specialistų laisvo judėjimo ir rengimo būtiniausio derinimo, atsižvelgiant į neatidėliotinas COVID-19 priemones, gairės. Rekomendacijos dėl Direktyvos 2005/36/EB“ (OL C 156, 2020 5 8, p. 1).

⁽¹⁸⁾ UNHCR (2011), Refugee Education: A Global Review, <https://www.unhcr.org/4fe317589.pdf>

⁽¹⁹⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Gyventi oriai: kai priklausomybę nuo pagalbos pakeičia savarankiškumas. Priverstinis perkėlimas ir vystymasis“ (COM(2016) 234 final)

⁽²⁰⁾ 2007 m. kovo 19 d. Komisijos sprendimas 2007/172/EB, kuriuo įsteigiama profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatorių grupė (OL L 79, 2007 3 20, p. 38).

palaikytų nuolatinį dialogą ir būtų galima stebėti, ar ši Rekomendacija įgyvendinama veiksmingai. Siekiant veiksmingai įgyvendinti šias rekomendacijas, labai svarbu įtraukti nuo Rusijos agresijos bėgančių asmenų atstovus, Ukrainos kompetentingas institucijas ir pilietinę visuomenę;

- (26) valstybės narės paprašius, Komisija gali suteikti joms pritaikytų ekspertinių žinių, kad jos galėtų įgyvendinti šias rekomendacijas pagal savo techninės paramos priemonę,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

ASMENŲ, KURIE NAUDOJASI LAIKINĄJA APSAUGA, PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ PRIPAŽINIMO ORGANIZAVIMAS

1. Komisija ragina valstybes nares užtikrinti, kad specialistai, kurie naudojami laikinąja apsauga pagal Direktyvą 2001/55/EB, galėtų gauti jų kvalifikacijos lygį atitinkantį darbą, pasikliaudami veiksminga, sparčia ir gerai veikiančia jų profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistema. Šiomis aplinkybėmis valstybės narės turėtų imtis priemonių ir įvertinti numatomą atvykstančių specialistų skaičių, siekdamas užtikrinti, kad turės pakankamai pajėgumų nagrinėti paraiškas dėl pripažinimo.
2. Komisija rekomenduoja valstybės narės skubiai priimti sprendimus dėl atvykstančių specialistų, kurie naudojami laikinąja apsauga, kvalifikacijų pripažinimo. Jei mokymas, specialisto įgytas kilmės šalyje, labai skiriasi nuo mokymo, reikalingo tai pačiai veiklai priimančiojoje valstybėje narėje, valstybės narės turėtų priimti sprendimą taikyti bet kokią kompensacinę priemonę kuo greičiau – jos raginamos tai padaryti ne vėliau kaip per mėnesį nuo tos dienos, kai pareiškėjas kreipiasi dėl pripažinimo.
3. Komisija rekomenduoja valstybės narės kuo labiau sumažinti profesinių kvalifikacijų pripažinimo formalumus. Šiuo tikslu valstybės narės raginamos:
 - paspartinti procesą ir nustatyti specialistų, kurie naudojami laikinąja apsauga, paraiškų nagrinėjimo skubos tvarką;
 - užtikrinti, kad būtų reikalaujama tik pagrindinių dokumentų;
 - priimti įrodymus, kurie nėra dokumentų originalai (pvz., skaitmenines kopijas);
 - netaikyti tam tikrų reikalavimų, pvz., neprašyti patvirtintų vertimų;
 - jei įmanoma, sumažinti arba panaikinti išlaidas, pvz., paraiškų teikimo mokesčius.Kilus abejonų dėl kvalifikacijos tikrumo, patikrinimas turėtų būti greitas ir veiksmingas. Šiuo tikslu gali būti naudojamos tokios skaitmeninės priemonės, kaip FRAUDOC – kredencialų vertintojams skirtos gairės dėl „diplomų fabrikų“ ir dokumentų klastojimo ⁽²¹⁾.
4. Komisija ragina valstybes nares laikytis lankstaus požiūrio į atvykstančius specialistus, kurie naudojami laikinąja apsauga, kad per trumpą laiką būtų galima išnagrinėti daug bylų ir gauti teigiamus rezultatus. Visų pirma valstybės narės turėtų apsvastyti galimybę tikrinti specialistų kvalifikaciją tik jei tai būtina ir panaikinti visus nebūtinus apribojimus ir reikalavimus. Komisija primena priimančiosioms valstybėms narėms, kad specialistų, kurių rengimui netaikomi suderinti būtiniausi rengimo reikalavimai, kvalifikacijas tikrinti galima, bet neprivaloma.
5. Komisija ragina valstybes nares nustatyti atvejus, kai išsamus paraiškų dėl pripažinimo vertinimas nėra būtinas, ypač jei valstybė narė anksčiau įvertino tam tikros profesijos kvalifikaciją ir nėra rimtų abejonų dėl jos lygiavertiškumo panašioms kvalifikacijoms priimančiojoje valstybėje narėje. Jei tokio ankstesnio vertinimo rezultatas yra teigiamas, išsamus vertinimas neturėtų būti būtinas.
6. Komisija ragina valstybes nares užtikrinti greitą ir veiksmingą pripažinimo procedūrą net tais atvejais, kai reikia atlikti išsamų kvalifikacijų vertinimą. Tokiais atvejais priimančioji valstybė narė galėtų atlikti vertinimą laikydamasi panašaus požiūrio į bendrąją pripažinimo sistemą pagal Direktyvą 2005/36/EB.

⁽²¹⁾ <http://www.cimea.it/it/progetti-in-evidenza/fraudoc/fraudoc-project.aspx>

ASMENŲ, KURIE NAUDOJASI LAIKINAJA APSAUGA, AKADEMINIO PRIPAŽINIMO PALENGVINIMAS

7. Komisija rekomenduoja valstybėms narėms skatinti atsakingas institucijas greitai, lanksčiai ir veiksmingai vykdyti akademinio pripažinimo procedūras.
8. Komisija rekomenduoja valstybėms narėms automatiškai pripažinti Ukrainos aukštojo mokslo kvalifikacijas, atitinkančias visus Bolonijos proceso reikalavimus.
9. Komisija rekomenduoja valstybėms narėms toliau remti nacionalinius akademinio pripažinimo informacijos centrus (NARIC), siekiant užtikrinti, kad jie turėtų reikiamų išteklių bei pajėgumų ir galėtų tvarkyti daugiau pripažinimo prašymų, be to, teiktų paramą, gaires ir rengtų kvalifikacijos vertintojų mokymus.
10. Komisija rekomenduoja užtikrinti, kad, kiek įmanoma ir laikantis nacionalinės teisės, vienoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl pripažinimo būtų pripažįstamas kitose valstybėse narėse.

INFORMACIJOS TEIKIMAS IR ELEKTRONINIŲ PRIEMONIŲ NAUDOJIMAS

11. Komisija rekomenduoja, kad valstybės narės savo pirminės grandies tarnyboms pateiktų tinkamą ir paprastą informaciją ukrainiečių kalba apie jų teritorijoje taikomas pripažinimo procedūras. Informacija taip pat turėtų būti prieinama skaitmeniniu būdu ir pritaikyta iš Ukrainos atvykstančių asmenų poreikiams ir padėčiai, visų pirma paaiškinant Ukrainos ir priimančiosios šalies skirtumus.
12. Komisija ragina valstybes nares paspartinti pripažinimo procesus, naudojantis priemone „eTranslation“ ⁽²²⁾. Jei įmanoma, turėtų pakakti mašininio vertimo.
13. Komisija ragina valstybes nares užtikrinti skaidrumą tarpusavyje ir su Komisija ir dalytis visa turima informacija apie Ukrainos kvalifikacijas ir Ukrainos švietimo sistemą. Komisijos prašymu Europos mokymo fondas sukūrė Ukrainos kvalifikacijų išteklių centrą, kuriame galima dalytis informacija.

VEIKSMAI, KAI NEPAKANKA KVALIFIKACIJOS ĮRODYMŲ

14. Tais atvejais, kai trūksta kvalifikacijos įrodymų, Komisija ragina valstybes nares pirmiausiai patikrinti, ar pasitelkus Ukrainos valdžios institucijas nebūtų galima gauti patikimą įgytos kvalifikacijos patvirtinimą. Siekdama palengvinti šį procesą, Komisija drauge su valstybėmis narėmis bendradarbiaus su Ukrainos valdžios institucijomis ir kvalifikaciją suteikiančiomis institucijomis, kad būtų patvirtinti trūkstami kvalifikacijos dokumentai, ir išnagrinės, ar tam tikslui gali būti pasinaudota Europos skaitmeniniais mokymosi kredencialais ⁽²³⁾, skaitmeniniu būdu pakartotinai išduodant kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus.
15. Komisija primena valstybėms narėms, kad, jei nėra jokio kito sprendimo, Europos Tarybos kartu su partneriais parengtame Europos pabėgėlių kvalifikacijų pase ⁽²⁴⁾ numatytas kvalifikacijos, įgytos baigus vidurinę mokyklą, vertinimas remiantis turimais dokumentais ir struktūruotu pokalbiu. Pats kvalifikacijos pasas nėra laikomas oficialiu pripažinimo aktu, tačiau jis padeda įvertinti pabėgėlio galimą turimą kvalifikaciją ir gali būti taikomas ir asmenims, kuriems suteikta laikina apsauga. Taip pat būtų galima išnagrinėti kitas priemones, pavyzdžiui, UNESCO parengtą kvalifikacijų pasą ⁽²⁵⁾ ir panašias sistemas, sukurtas pagal programą „Erasmus+“ (pavyzdžiui, REACT – Pabėgėlių kvalifikacijų pripažinimo priemonių rinkinį) ⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/info/resources-partners/machine-translation-public-administrations-etranlation_en

⁽²³⁾ <https://europa.eu/europass/en/europass-digital-credentials>. Europos skaitmeniniai mokymosi kredencialai ženklina elektroniniu spaudu ir dėl to jiems taikomas 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 910/2014 dėl elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikrinimo paslaugų vidaus rinkoje, kuriuo panaikinama Direktyva 1999/93/EB (OL L 257, 2014 8 28, p.73), 35 straipsnis. Todėl jie turėtų būti priimami kaip kvalifikacijos įrodymas.

⁽²⁴⁾ <https://www.coe.int/en/web/education/recognition-of-refugees-qualifications>

⁽²⁵⁾ <https://en.unesco.org/themes/education-emergencies/qualifications-passport>

⁽²⁶⁾ https://www.nokut.no/globalassets/nokut/artikkelbibliotek/utenlandsk_utdanning/veiledere/toolkit_for_recognition_of_refugees_qualifications.pdf. Taip pat žr. projektą REACT (REACT – Pabėgėlių kvalifikacijų pripažinimas | Nokut)

TAM TIKROMS PROFESIJOMS TAIKOMI KONKRETŪS REIKALAVIMAI

16. Komisija ragina valstybes nares išnagrinėti, kaip asmenis, kurie naudojami laikinąja apsauga, būtų galima, kai tinkama, įdarbinti sveikatos priežiūros paslaugų srityje, be kita ko:
- nustatyti gerąją patirtį, pagal kurią ES nepriklausančių šalių piliečiai gali dalyvauti sveikatos priežiūros specialistams skirtose paspartintose programose, jiems sudarant palankesnes sąlygas dirbti pagal profesiją;
 - įvertinti galimybę steigti ekstrateritorines sveikatos priežiūros įstaigas, kad sveikatos priežiūros darbuotojai, kurie naudojami laikinąja apsauga, jose galėtų gydyti iš Ukrainos perkeltus asmenis (pvz., Ukrainos lauko ligonines, veikiančias valstybės narės teritorijoje);
 - įvertinti Ukrainos medicinos specialistų mokymo programas ir, kai įmanoma, parengti trumpalaikes kvalifikacijos kėlimo programas, kad būtų laikomasi tam tikroms profesijoms taikomų būtiniausių rengimo standartų.
17. Specialistams, kurių kvalifikacija neatitinka Direktyvoje 2005/36/EB nustatytų būtiniausių rengimo reikalavimų, Komisija ragina valstybes nares taikyti tokį patį požiūrį, koks nustatytas gairėse dėl COVID-19 krizės, siekiant pripažinti sveikatos priežiūros specialistus, įgijusius kvalifikaciją ES/ELPA nepriklausančiose šalyse. Vis dėlto valstybės narės asmenims, kurie naudojami laikinąja apsauga, gali leisti vykdyti tam tikrą veiklą turint kitoki negu tikrojo profesijos nario statusą. Pavyzdžiui, trečiosios šalies kvalifikuotam slaugytojui, kurio kvalifikacija neatitinka būtiniausių rengimo reikalavimų, gali būti leidžiama dirbti asmens sveikatos priežiūros padėjėju.
18. Komisija ragina valstybes nares išnagrinėti įvairius būdus, kaip užtikrinti, kad mokytojams ir kitiems švietimo specialistams būtų nedelsiant suteikiama galimybė įsidarbinti atitinkamame veiklos sektoriuje, pavyzdžiui:
- Ukrainoje mokytojo profesinę kvalifikaciją įgijusius asmenis, kurie naudojami laikinąja apsauga, įdarbinti mokyklose, kuriose mokosi vaikai, bėgantys nuo Rusijos invazijos į Ukrainą;
 - mokytojams suteikti galimybių mokytis kalbų;
 - ukrainietiskai kalbančius mokytojus paskirti į papildomų pajėgumų turinčias mokyklas, kuriose trūksta mokytojų;
 - netrukus po profesinių kvalifikacijų pripažinimo pakeisti Ukrainoje profesinę kvalifikaciją įgijusių mokytojų, priimančiose šalyse laikinai įdarbintų mokytojų padėjėjais, darbo sutartis kvalifikuotų mokytojų sutartimis;
 - pedagogikos studentams, kurie naudojami laikinąja apsauga, padėti dalyvauti priimančiųjų šalių mokytojų rengimo ir mokymo programose.
19. Komisija ragina valstybes nares sudaryti palankesnes sąlygas įdarbinti švietimo darbuotojus, kurie naudojami laikinąja apsauga, formaliojo ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros struktūrose, pavyzdžiui, vaikų lopšeliuose ir darželiuose, taip pat neformaliose struktūrose, pavyzdžiui, žaidimų centruose, atsižvelgiant į didelę šių profesijų įvairovę visoje Europoje.
20. Komisija pabrėžia, kad taikant priemones, kuriomis sudaromos palankesnės sąlygos įdarbinti švietimo ir mokymo specialistus, kurie naudojami laikinąja apsauga, turi būti atsižvelgiama į nacionalines vaikų ir jaunimo apsaugos nuostatas.

PALANKESNIŲ SĄLYGŲ UŽSIIMTI REGLAMENTUOJAMA PROFESINE VEIKLA SUDARYMAS

21. Komisija ragina valstybes nares užtikrinti, kad specialistai galėtų vykdyti savo profesinę veiklą ir, kai bus pripažintos jų profesinės kvalifikacijos, patekti į darbo rinką be nereikalingų administracinių kliūčių ir gavę reikiamą paramą.
22. Komisija rekomenduoja, kad valstybės narės įmonėms nenustatytų ir netaikytų reikalavimo prieš įdarbinant asmenį, kuris naudojami laikinąja apsauga, įrodyti, kad joms nepavyko įdarbinti ES piliečio.

23. Komisija rekomenduoja valstybėms narėms užtikrinti, kad būtų įvertinti visi atitinkami asmenų, kurie naudojami laikinąją apsaugą, profesiniai įgūdžiai ir kompetencija, nepriklausomai nuo to, ar jie įgyti formaliojo, savaiminio ar neformaliojo mokymosi būdu, ir kad į juos būtų atsižvelgta. Komisija ragina valstybes nares padėti žmonėms užregistruoti savo įgūdžius ir kvalifikacijas, be kita ko, teikiant individualią paramą. Kad būtų lengviau fiksuoti ir vertinti įgūdžius ir kompetencijas, galima naudotis priemone „Europass“⁽²⁷⁾ ir trečiųjų šalių piliečių įgūdžių nustatymo ES šablonu⁽²⁸⁾.
24. Komisija rekomenduoja valstybėms narėms taikyti priemones, kuriomis asmenims, kurie naudojami laikinąją apsaugą ir kurie nemoka priimančiosios šalies kalbos arba ją moka nepakankamai, būtų sudarytos palankesnės sąlygos dirbti pagal profesiją, pavyzdžiui, jiems rengti kalbos kursus, sudaryti sąlygas dirbti pagal profesiją prižiūrimiems arba tokioje aplinkoje, kurioje priimančiosios šalies kalbą mokėti nebūtina.

TOLESNI VEIKSMAI, SUSIJĘ SU SIŪLOMOMIS PRIEMONĖMIS

25. Komisija ragina valstybes nares glaudžiai bendradarbiauti su Ukrainos valdžios institucijomis, Ukrainos pilietinės visuomenės atstovais, įskaitant Ukrainos diasporą, ir Komisija, kad būtų remiami praktiniai sprendimai dėl kvalifikacijų pripažinimo ir sklandžios asmenų, kurie naudojami laikinąją apsaugą, integracijos į darbo rinką.
26. Komisija inicijuos ir koordinuos specialius profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatorių grupės posėdžius. Ši grupė reguliariai susitiks aptarti nacionalinės šios srities praktikos ir keistis duomenimis. Komisija į šiuos susitikimus kvies atitinkamų Ukrainos valdžios institucijų atstovus. Diskusijos ir tarpusavio mokymasis bus inicijuoti ir kitose atitinkamose struktūrose, pavyzdžiui, Europos švietimo erdvės pagrindų darbo grupėse ir Akademinio pripažinimo informacijos centrų tinkle (ENIC-NARIC).
27. Siekiant paspartinti procesą ir išvengti dubliavimosi, Komisija prašo valstybių narių pasidalyti savo ekspertinėmis žiniomis specialiuose *ad hoc* susitikimuose. Šiame etape ypač svarbu bendradarbiauti, aktyviai keistis geriausia patirtimi ir informacija.

Priimta Briuselyje 2022 m. balandžio 5 d.

Komisijos vardu
Thierry BRETON
Komisijos narys

⁽²⁷⁾ <https://europa.eu/europass>

⁽²⁸⁾ <https://ec.europa.eu/migrantskills/>